

Geschoolde vrijwilligers bieden Kerk toekomst

In september vorig jaar startte het Aartsbisdom Utrecht een nieuwe vorm van opleiding tot onbezoldigd permanent diaken, catecheet en diaconaal assistent. De studenten van deze verschillende opleidingen volgen in deze opzet een gezamenlijk basisjaar in het Utrechtse Ariënsinstituut. In september van dit jaar begint een nieuwe groep studenten. De coördinatie van de opleidingen is in handen van het Ariënsinstituut en de Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling (DKCI). Rector Patrick Kuipers van het Ariënsinstituut en Trees Versteegen (teamleider DKCI) kijken samen terug op de eerste maanden van deze nieuwe opleidingsstructuur: het zijn mooie maar drukke maanden. Het wordt een tandeminterview waarin beiden elkaar aanvullen en bijvallen. Over het enthousiasme bij de studenten en de barrières in het veld. Over de bittere noodzaak én de zoete vruchten van meer samenwerking in de parochies. Trees Versteegen vat het zo samen: "Hier krijgt de toekomst vorm. Deze opleiding is een plaats van hoop."

Kuipers: "De huidige bisdomstaf voorziet al sinds enige tijd dat het pastoraat in de toekomst grotendeels onbezoldigd zal worden. Deze drie opleidingen zijn één van de antwoorden op de organisatie van het pastoraat in de toekomst. Dat zal afhankelijk zijn van gekwalificeerde vrijwilligers, die we graag goed toerusten. Dat het Aartsbisdom Utrecht deze opleidingen centraal aanbiedt, is een teken van de aandacht en de waardering die het bisdom ook nu heeft voor vrijwilligers. Dit initiatief onderstreept de eigen rol van de vrijwilliger in de parochie en de lokale geloofsgemeenschap. Het deels gezamenlijk studeren is óók een noodzaak: we hebben niet meer de grote aantallen van vroeger, we zijn beperkt in onze mensen en middelen. Het grote voordeel is dat ze elkaar en elkaars werkvelden leren kennen. Het zijn geen eilandjes meer."

"Vrijwilligers vinden het zelf fijn om actief te zijn," vult Versteegen aan. "Wij ondersteunen en scholen ze. Op de eerste plaats zijn de deelnemers aan de opleidingen gelovigen. Ze willen zich vanuit dat gegeven inzetten voor de eigen geloofsgemeenschap. Daarbij helpen we ze een plek te vinden in het nieuwe kerkelijke

landschap. En ze leren tijdens de dagen op de opleiding elkaar kennen: de catecheet, de diaconaal assistent, de diaken. We moeten samen optrekken. Samenwerking van diaconie en catechese in de parochies is noodzakelijk, want de Kerk is geen plek van aparte speelhoeken. Daar heeft paus Benedictus XVI heel duidelijk op gewezen in zijn encycliek *Deus caritas est (God is Liefde)*: 'Het wezen van de Kerk komt tot uitdrukking in een drievoudige opdracht: De verkondiging van Gods Woord, (kerugma-martyria), het vieren van de sacramenten (leiturgia,) de dienst van de liefde (diaconia). Deze opdrachten veronderstellen elkaar en zijn niet te scheiden.' Bovendien moet je mensen leren dat je in je eentje niet zoveel bereikt, dat samenwerking loont."

Versteegen: "Het is dus ook een vorm van bittere noodzaak. We willen de inhoudelijke deskundigheid van vrijwilligers naar boven laten komen. Zo kan iemand die actief is in de zorg dat hart voor de zorg goed omzetten in diaconaal denken en handelen. En iemand die docent is in het sociaal domein kan de lokale caritas van die expertise voorzien. Het bisdom biedt gelovige inkleuring van hun deskundigheid. Deze opleiding is een plaats van hoop in het klein."

De deelnemers vinden het studieprogramma leuk en de moeite waard, vertelt Kuipers. "Je kunt echt iets aan ze overbrengen en ze zijn er altijd. Terwijl het best een belasting is, het kost je een flink aantal zaterdagen. Ze moeten er offers voor brengen in vrije tijd en gezinstaken. Het is verre van vrijblijvend. Het is fantastisch om te merken dat

deze mensen er honger naar hebben en liever niets missen. Dat stimuleert en inspireert de docenten. Gezamenlijk vorm geven aan het programma is dan heel leuk om te doen. Aanvankelijk hadden we veel docenten uit de praktijk, nu zijn er meer docenten vanuit een bepaald vakgebied. Dat vind ik een mooie ontwikkeling en dat horen we ook van de studenten."

"Het curriculum is een goede mix van geloofsleer – het fundament – en praktijk," zo vervolgt Kuipers. "In de ochtend leggen we meer nadruk op de theorie, in de middag op de geloofspraktijk en – organisatie. Die gefundeerde praktijk krijgt verder vorm door opmerkingen, contacten, gesprekken en het in groepjes doorpraten. Door het gezamenlijke programma gaan sommige deelnemers nadenken of het instaprofiel dat ze hebben gekozen, wel het beste bij hen past. Mensen worden aan het denken gezet: ze zien de overeenkomsten maar zeker ook de verschillen tussen de profielen. En tegelijkertijd wordt heel duidelijk dat het allemaal bijdraagt aan die ene Kerk."

"De mensen snakken echt naar kennis!," vult Versteegen aan. "Basale kennis in relatie tot de eigen geloofservaring en vrijwilligerstaken. We horen van de studenten ook dat ze het hoge niveau van de docenten waarderen, die veelal van de Theologische Faculteit afkomstig zijn. In het eerste basisjaar is er een vruchtbare uitwisseling tussen de deelnemers van de verschillende profielen. In het tweede jaar worden de schotten tussen de profielen zichtbaarder."

De cursisten trekken deels gezamenlijk op met de diakenkandidaten. Die hebben een uitgebreider programma, ook vanwege de eisen die 'Rome' stelt aan de diakenopleiding. Rector Kuipers: "De diakenkandidaten krijgen naast intellectuele vorming geestelijke vorming, en in de opleiding is aandacht voor elementen als spiritualiteit en

het bidden van het getijdengebed. De recollectie hebben ze samen met de priesterstudenten. Ze hebben dus deels een eigen traject met meer en andersoortige bijeenkomsten. Dat is logisch, omdat zij zich voorbereiden op een ambt in de Kerk. Deze diakenopleiding was een uitdrukkelijke wens van de bisdomstaf, ook omdat het diaconaat als volwaardig ambt noodzakelijk is voor de toekomst van de Kerk."

De toekomst van de Kerk. Grote woorden, maar het is met het oog daarop dat deze drie opleidingen worden aangeboden. Trees Versteegen, met nadruk: "Het is belangrijk dat het werkveld in de parochies er zelf in gelooft. Er zijn genoeg mensen die iets willen doen. Maar het pastorale team moet ook willen, anders wordt het een moeilijk verhaal." Kuipers knikt instemmend: "Een opleiding als deze staat of valt met de medewerking van de pastorale teams. De aanmelding verloopt via hen en de pastoor. Zij kennen de kandidaten. Dat betekent dus actief scouten, talenten ontdekken, mensen aanspreken of ze zich willen inzetten voor de Kerk. Er is koudwatervrees, maar het enthousiasme groeit gelukkig wel, zo merken we. Een aantal parochies heeft al voor de nodige deelnemers gezorgd, maar er zijn ook blinde vlekken op de kaart van het bisdom. Parochies waar nog helemaal geen aanmeldingen uit zijn gekomen. Die pastorale teams roepen we op om er werk van te maken. Want er moeten in elke parochie toch mensen te vinden zijn die zich op het terrein van catechese of diaconie willen laten scholen om zich optimaal in te zetten?"

Pastors kunnen voor het nieuwe studiejaar kandidaten voordragen tot uiterlijk 1 juni 2019. Daarna vinden de kennismakingsgesprekken plaats en wordt gekeken of de voorgedragen kandidaten in september aan de opleiding kunnen beginnen. Meer informatie over de opzet, toelating en kosten van de opleidingen: www.ariensinstituut.nl.

